

Kościół w Gorawinie

Autor: Paweł Ciechanowicz

Poniżej zamieszczam artykuł o kościele w Gorawinie, który napisał p. Paweł Ciechanowicz oraz na jego końcu moje uzupełnienia na ten temat. Można by napisać znacznie więcej, ale powstałby wtedy oddzienny artykuł. Tadeusz Dach

O Gorawinie nie będę pisał bo Pan Tadeusz Dach o nim wszystko napisał. Przybliżę jedynie nasz kościół. W sumie tylko uzupełnię.

Co do daty jego powstania to wyryta na belce data 1644 r przez budowniczego Joachim Heckel. Lecz dotarłem do danych, że kościół mógłby być wybudowany w roku 1623 bądź 1608 (problem z rozczytaniem danych) przez Joachima i Jana Neidera.

Wracamy do kościoła.

Kościół wzniesiony został w 1644 r. przez Joachima Heckela; świadczą o tym napis wycięty na belce we wschodnim szczycie dachu: „Joachim 'Heckel war mich gebauwet - Hans Meider Anno 1644" (powyższy napis podajemy za L. Böttgerem; współcześnie inskrypcje są słabo czytelne. Jak wspomnieliśmy wyżej są informacje, że świątynia wybudowana została w 1623 r.- publikacje te nie podają jednak źródeł, na których opierają powyższe twierdzenie.

W końcu XVII w. kościół otrzymał bogate wyposażenie: w 1691 r. Jakub Henke wykonał trójdzielny ołtarz ze sceną Ukrzyżowania w polu górnym, a w 1693 r. Ernst Kritewidt z Kołobrzegu odlał dzwon o średnicy 70 cm. (wcześniej w obiekcie zawieszony był dzwon z XV w. o średnicy 104 cm, przeniesiony następnie do kościoła mariackiego we Fleusburgu). Analiza warsztatu budowlanego i charakteru budulca pozwalają na stwierdzenie wtórności przybudówki południowej (przedsionka); datować ją należy na 2. połowę XVIII w. W sensie architektonicznym opisywana świątynia to kościół salowy, bez wyodrębnionego prezbiterium, wzniesiony w konstrukcji ryglowej z ceglanym wypełnieniem kwater międzyryglowych. Do 1991 r. obiektowi po stronie zachodniej towarzyszyła wolnostojąca, drewniana wieża, zwieńczona latarnią i przykryta strzelistym, stożkowym

he mem.

Po II wojnie światowej kościół górawieński przejęty został przez katolików (poświęcenie 1. 10. 1946 r.) i funkcjonujący do 1977 r. w ramach parafii w Rymaniu. 5. 07. 1977 r. w Górawinie utworzono samodzielny wikariat parafialny. 15. 09. 1981 r. erygowano tu parafię p.w. Matki Bożej Królowej Polski, na mocy decyzji bp Ignacego Jeża. 24. 06. 1991 r. wieża kościelna i wieńce dachowe korpusu wieży zostały zniszczone pożarem, powstałym wskutek wadliwej instalacji elektrycznej. Odbudowę kościoła przeprowadziła miejscowa społeczność wiernych, kierowana przez ówczesnego proboszcza ks. Stefana Kaczmarka. Projekt techniczny zachodniej części obiektu, powstałej w miejscu dawnej wieży wykonał inż. Witold Krzyżawski z Trzebiatowa. Ponownego poświęcenia kościoła dokonano 5. 09. 1993 r.

Kościół p. w. Matki Boskiej Królowej Polski zlokalizowany jest w centrum wsi, w obrębie wrzecionowatego, niewielkiego nawisa. Owalna parcela wygradzona metalową siatką ujętą ramami z kątownika stalowego; dolną część ogrodzenia stanowi pierwotny mur kamienny. Obrzeża działki siedliskowej obsadzone są okazałymi lipami i jesionami. Wejście na teren przykościelny od strony północno-wschodniej, północno-zachodniej i południowej. Po południowej stronie kościoła, zajmującego środkową część parceli, usytuowany obelisk, upamiętniający poległych w czasie I wojny światowej; po stronie południowo-zachodniej współczesny krzyż misyjny. Nie zachowały się nagrobki i mogiły dawnej nekropolii otaczającej wieżę.

Materiały, technika, konstrukcja:

Posadowienie

obiekt osadzony na kamiennych słupach fundamentowych; poziom ich zagłębienia w grunt nierozpoznany z uwagi na konieczność wykonania stosownych odkrywek. Podmurówka, tworząca cokoł korpusu murowana z kamienia polnego, nietynkowana, z wtórnymi, wypukłymi spoinami. Wysokość cokołu od 40 do 180 cm. Na podmurówce ułożona jest dębowa podwalina, oparta na dębowym "na nakładkę", w narożnikach zwężana na zamek". Słupy fundamentowe wtórnej (zachodniej) części budynku betonowy, zbrojony prętami stalowymi. Nietynkowany cokoł tej części budynku licowany jest kostką brukową.

Ściany obwodowe korpusu wykonane w technice ryglowej z drewna dębowego; wypełnienie kwater międzyryglowych stanowi cegła ceramiczna (27,5-30 x 13,5 x 7-7,5 cm w ścianie wschodniej i 26 x 13,5 x 6,5 cm w pozostałych ścianach korpusu i przybudówce południowej). Kubatura ok. 1400 m³, 15. Powierzchnia zabudowy ca 230 m².

Prace

budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.) Bezpośrednio o II wojnie światowej zlikwidowano wejście we wschodnią ścianę szczytowej części kościoła. W latach 60-tych pokrycie dachu korpusu wieży z ceramicznej karpiówki zastąpiono blachą. W latach 1991-93 kościół był odbudowywany po zniszczeniach wywołanych pożarem (m. in. w miejscu drewnianej wieży postawiono przybudówkę przedłużającą nawę, wykonano nową wieńce dachowe i pokrycie dachu, belkowy strop nagi zastąpiono pseudozwierciadlanym, oblistwowanym, sporządzono nowe okna).

Pokrycie

dachu stanowi falista blacha (typu Lindab). Krawędzie pościelone zabezpieczone orynnowaniem. Bezpośrednio po II wojnie światowej dach kościoła przykryty był ceramiczną, grubą karpiówką, a następnie blachą

ocynkowanÄ.

Posadzki

we wnÄtrzu ÄwiÄtyni posadzka z cegÄopodobnych pÄytek terakoty (przed remontem posadzka ceglana w ciÄgach komunikacyjnych, pod Äawkami podÄoga deskowa); w obrÄbie dwustopniowego podwyÅżenia przyoÄtarzowego posadzka z dekoracyjnych, wzorzystych pÄytek terakoty (40 x 40 cm). Strop drewniany, pseudozwierciadlany (o rwnych powierzchniach zwierciadÄa i faset), obity sosnowymi listwami, utrzymanymi w naturalnej tonacji drewna sosnowego. Przed poÄarem w koÄciele wystÄpowaÄ drewniany, pÄaski strop belkowy nagi, z deskowÄpowaÄÄ; strop ten utrzymany byÄ w kolorze biaÄym.

Schody prowadzÄce

na emporÄ drewniane, policzkowe, dwubiegowe, zaopatrzone w proste drewniane porÄcze. Biegi schodw - od spodu - obite sosnowymi listwami boazeryjnymi.

Rzut

KoÄci grawiÄski zaÄoÅzony zostaÄ na planie prostokÄta o wymiarach ca 1890 x 970 cm, zorientowanego na osi W - E. Z uwagi na brak jednoznacznych przekazw trudno obecnie przesÄdziÄ czy oprcz wejÄ poÄudniowego (przeprutego na wschd od osi elewacji poÄudniowe

WnÄtrze

WnÄtrze obiektu salowe, bez wyodrÄbnionego architektonicznie prezbiterium (w sensie funkcjonalnym wydziela jest dwustopniowe podwyÅwienie). Å ciany wnÄtrza wyprawione gÄadkami tynkami, utrzymanymi w kolorze biaÄym. Po stronie zachodniej - na granicy pomiÄdzy pierwotnÄ a wtrnÄ czÄciÄ obiektu empora muzyczna, wsparta dwoma ceglanymi filarami. Balustrada empory peÄna, pÄycinowa, oblistwowana boazeriÄ sosnowÄ. WyposaÅzenie

_Na wschodniej Äcianie

wnÄtrza zawieszone trjdzienne retabulum oÄtarza, wykonanego w 1691 r. przez Jakuba Hencke. W Ärodkowym polu rzeÄbiona scena UkrzyÅowania (wtrnie przemalowana); w polach bocznych ustawione XIX-wieczne, gipsowe figury Ewangelistw, a w peÄnoÄukowych niszach XVII-wieczne pÄaskorzeÄby, przedstawiajÄce Äw. Jana i Marka. WnÄtrze obiektu doÄwietla m. in. neobarokowy Äwiecznik 6-ramienny (pocz. XIX w.). Po pnocnej stronie oÄtarza ustawiona drewniana, neogotycka, szeÄcioboczna chrzcielnica kielichowa (XIX/XX w.). Na filarze empory zawieszony drewniany krucyfiks z gipsowÄ figura Chrystusa (pocz. XX w.). Nie zachowaÄy siÄ m. in. : dzwon z 1693 r. (wyk. w koÄobrzeskiej pracowni E. Kritewidta), naczynia liturgiczne, barokowa ambona (aut. J. Hencke) oraz Åeliwne, XIX-wieczne lichtarze. W garaÅu plebanii przechowywane sÄ resztki pÄycin

BryÄa

KoÄci grawiÄski ma formÄ leÅcego prostopadÄoÄcianu, nakrytego wysokim dachem dwuspadowym (linia styku dachw czÄciÄ pierwotnej i wtrnej zaznaczona niewielkim uskokiem). WysokoÄÄ caÄkowita obiektu ok. 880 cm; stosunek wysokoÄci Äcian do wysokoÄci dachu jak ca 1 : 1. Z Ärodkowej czÄciÄ dachu zachodniej (wtrnej) czÄciÄ obiektu, w linii kalenicy, wyprowadzona jest niewielka,

czworoboczna, zestopniowana sygnaturka (jej ścianiany obite blachą ocynkowaną, w karo"), przykryta czteropołaciowym daszkiem namiotowym. Przy ścianie południowej prostopadłocienna przybudówka-przedsiónek (wys. ca 430 cm), przykryta daszkiem dwuspadowym. Opisywany kościół jest obiektem jednokondygnacyjnym (wysokość sali ca 600 cm), niepodpiwniczonym (brak informacji o istnieniu krypt); przestronne poddasze nie ma

charakteru użytkowego.

Elewacje

Kompozycja

architektoniczna obiektu oparta była pierwotnie na rozmieszczeniu elementów szkieletu konstrukcyjnego (słupach, ryglach, podwalinach i oczepach), wyznaczających podziały tak w układzie horyzontalnym jak i wertykalnym, podkreślonych zróżnicowaniem kolorystycznym z poszczególnymi kwatery dyryglowych (elementy drewniane przyciemnione na brunatno substancją ropopochodną wypełnienie ceglane). Elewacje długie miały podział 3-osiowy, elewacja wschodnia 2-osiowy. W lekko nadwieszonym wschodnim szczycie dachu zwracając uwagę - cząściowo słabo czytelne - inskrypcje, informujące o budowniczych i dacie powstania kościoła oraz zawierające cytaty z Pisma Świętego. Belka podwaliny szczytu dachu (pierwotnie ułożona na belkach stropowych w układzie W - E) dekorowana snycerskimi ornamentami kostkowym i sznurowym (ten drugi motyw powtórzony jest w ryglach tego szczytu dachu). Architektoniczny wyraz obiektu wtórnie zmieniony przybudówką zachodnią, harmonizującą jednak z pierwotnym charakterem.

Uzupełnienie (Tadeusz Dach)

Brawo Pawle!

Artykuł podaje wiele szczegółów, o których ja nie pisałem, między innymi dlatego, ponieważ nie wszystkie dane interesują czytelników.

Jednak chciałbym kilka uzupełnień dołączyć:

-

W roku 1291, po raz pierwszy napisano, że w Gorawinie istnieje parafia („parochia

-

-

Goravina”).

Stwierdza się to przy okazji stworzenia dokumentu, odnośnie wydzielenia granicy i podziału między terenami, podległymi biskupowi w Kamieniu Pomorskim (niem. Cammin), a kapituły katedralnej w Kołobrzegu. Gorawino było tam wykazane, jako miejscowość, mająca swój kościół parafialny.

-

Data budowy kościoła. Tak jak piszesz, podawana jest w dwóch wersjach. Skłaniam się jednak do daty 1624, ponieważ podczas ostatniej konserwacji belek zewnętrznych

koledzy ze Stowarzyszenia Historycznego „Dąbosz” weszli na rusztowanie i odczytali z bliska napis, który istnieje od czasu budowy, a który cytował L. Böttger w swoim opracowaniu. Na początku wojny trzydziestoletniej (1618 - 1648), kościół w Gorawinie został zniszczony i później odbudowany przez Wilcke von Manteuffel w 1624 roku. Mógł zostać zniszczony w wyniku pożaru, o czym może świadczyć fakt, iż na ścianie wschodniej były nadpalone belki zewnętrzne. Na jednej z nich jest napis „Joachim Henkel – Haet mich gebauwet (zbudował mnie) – Hans Meider Anno 1624”. Belka z tym napisem do dziś jest widoczna na ścianie kościoła.

-

Dzwony. Pierwszy, nieduży dzwon został zawieszony na wieży kościoła w 1693 roku. Dzwon ten posiada napis: „Henneke, Marten Rheten, Marten Bublitz”. Obok tego napisu, na krzyżu umieszczonym na dzwonie, był napis „Płyn”em przez ogień, obla mnie nim Ernst Kridewidt. Colberg 1693.” Dzwon, który jest obecnie w katedrze we Flensburgu w Niemczech, został zawieszony w kościele w Gervin dopiero w 1923 roku. Dzwon ten został skonfiskowany podczas II wojny światowej i wywieziony do Niemiec gdzie w okolicach Hamburga zgromadzono ich ok. 1300 szt., które nie zostały przetopione. Tam został odnaleziony w 1945 przez kołobrzieskiego superintendenta Handtmanna, przeniesionego do Flensburga. Sprowadził on dzwon do tej

miejscowości, gdzie przetrwała wojna. Obecnie dzwon ten znajduje się w katedrze pod wezwaniem św. Marii, w Flensburgu. Jest to największy dzwon tam zawieszony. Może jest czas aby starać się o jego "powrót" do kościoła w Gorawinie...

Tadeusz Dach